

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

3 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Adam Doliwa (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

SSN Piotr Telusiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 3 lutego 2026 r. w Warszawie
skarg kasacyjnych M.S., A.S.

i Banku spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 12 maja 2022 r., V ACa 592/21,

w sprawie z powództwa M.S.

i A.S.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o zapłatę ewentualnie o zapłatę,

- 1. na skutek skargi kasacyjnej powodów uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 1. co do uwzględnionego zarzutu zatrzymania oraz co do oddalenia pozwu w zakresie odsetek i w tej części oddala apelację pozwanej oraz zasądza od pozwanej na rzecz powodów po 4 550 zł (cztery tysiące pięćset pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;**
- 2. odrzuca skargę kasacyjną pozwanej;**

3. zasądza od pozwanej na rzecz powodów po 5 900 zł (pięć tysięcy dziewięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Adam Doliwa

Piotr Telusiewicz

(P.H.)

UZASADNIENIE

M.S. i A.S. wniesli o zasądzenie od Banku spółki akcyjnej w W. łącznie na ich rzecz kwoty 167 216,27 zł oraz kwoty 89 488,06 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, w związku z nieważnością umowy o kredyt konsolidacyjny nr [...], zawartej 14 czerwca 2006 r.

Wyrokiem z 28 maja 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanej łącznie na rzecz powodów kwoty: 167 216,27 zł i 89 488,06 CHF – z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 28 listopada 2019 r. do dnia zapłaty (pkt I) oraz orzekł o kosztach procesu (pkt II).

Wyrokiem z 12 maja 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym częściowo w ten sposób, że oddalił powództwo o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od wskazanych w nim kwot za okres od 28 listopada 2019 r. do 21 maja 2021 r. i za okres od 28 lipca 2021 r. do dnia zapłaty, oraz w ten sposób, że zastrzegł, iż zapłata przez pozwany bank na rzecz powodów kwot: 167 216,27 zł i 89 488,06 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 22 maja 2021 r. do 27 lipca 2021 r. nastąpi za jednoczesnym zaofiarowaniem przez powodów stronie pozwanej kwoty 672 000 zł (pkt 1); oddalił apelację w pozostałym zakresie (pkt 2) oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania odwoławczego (pkt 3).

Sąd Apelacyjny podzielił w pełni ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i przyjął je za własne. Zgodnie z tymi ustaleniami powodowie 14 czerwca

2006 r. zawarli z Bankiem umowę o kredyt konsolidacyjny nr [...] indeksowany do CHF, w kwocie 672 000 zł.

Zabezpieczeniem kredytu była hipoteka kaucyjna do kwoty 1 142 400 zł ustanowiona na rzecz pozwanego banku.

Bank wypłacił kredytobiorcom następujące kwoty: 14 czerwca 2006 r. – 520 000,01 zł; 20 czerwca 2006 r. – 25 000 zł; 22 czerwca 2006 r. - 127 000 zł.

Aneksem nr [...] zawartym 15 grudnia 2012 r. strony dodały do umowy zapis, w którym wskazano podstawę ustalenia kursów kupna i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt był indeksowany.

W okresie od października 2009 r. do listopada 2012 r. kredytobiorcy wpłacili na rzecz banku tytułem rat kapitałowo-odsetkowych łącznie 149 582,85 zł. Natomiast od grudnia 2012 r. do sierpnia 2019 r. wpłacili łącznie 89 488,06 CHF.

W okresie od 5 lutego 2010 r. do 5 sierpnia 2019 r. kredytobiorcy wpłacili na rzecz banku tytułem składek na ubezpieczenie na życie łącznie 19 376,47 zł.

Pismem z 19 września 2019 r., doręczonym tego samego dnia, A.S. wezwał pozwaną do zwrotu kwoty, stanowiącej sumę wpłaconych przez kredytobiorców rat kapitałowo-odsetkowych oraz wszelkich kwot wynikających z nieuprawnionego obciążenia kosztami ubezpieczeń i nieuprawnionego stosowania przez bank podwyższonej marży do czasu ustanowienia wszystkich zabezpieczeń - w terminie 14 dni, w związku z nieważnością umowy kredytu. Bank nie zastosował się do ww. wezwania.

Wskazać należy, że Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony apelacją wyrok w zakresie roszczenia odsetkowego, uwzględniając tym samym częściowo zarzut naruszenia art. 455 w zw. z art. 481 § 1 k.c.

Sąd odwoławczy wskazał, że na etapie postępowania apelacyjnego bank zgłosił procesowy zarzut zatrzymania. Strona pozwana powołała się na złożone powodom 27 lipca 2021 r. oświadczenie o skorzystaniu z prawa zatrzymania świadczeń na rzecz banku z tytułu umowy kredytu w zakresie wypłaconej kwoty 672 000 zł. Sąd drugiej instancji wywiódł, że realizacja prawa zatrzymania polega na złożeniu wierzycielowi prawnokształtującego oświadczenia woli o skorzystaniu z tego

prawa. Jest to czynność o charakterze materialnoprawnym, która nie wymaga zachowania określonej formy, jeśli tylko doszło do konkretyzacji roszczenia będącego jego podstawą i określenia jego zakresu. Ponieważ oświadczenie o skorzystaniu z prawa zatrzymania składane jest drugiej stronie umowy, zastosowanie znajdzie art. 61 k.c., co oznacza, że uznaje się oświadczenie za złożone, gdy doszło do adresata w sposób umożliwiający mu zapoznanie się z jego treścią. Złożone w niniejszej sprawie oświadczenie Sąd drugiej instancji uznał za skuteczne. Zatem od daty złożenia ww. oświadczenia, w sposób pozwalający powodom na zapoznanie się z jego treścią, odsetki od kwot zasądzonych na rzecz powodów nie mogły być przyznane. Oznacza to, że co do odsetek przypadających za okres od dnia doręczenia oświadczenia o skorzystaniu z zarzutu zatrzymania, czyli od 28 lipca 2021 r. powództwo nie mogło zostać uwzględnione.

Sąd drugiej instancji wywiódł, że dopiero w dacie dotarcia oświadczenia powodów (o odmowie sanowania klauzul abuzywnych) do strony pozwanej ustał stan bezskuteczności zawieszzonej, co nastąpiło na rozprawie 21 maja 2021 r., na której pozwany bank był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie skargę kasacyjną wywiodły obie strony.

Powodowie zaskarżyli orzeczenie w części, tj. w zakresie pkt 1. Zaskarżonemu wyrokowi skarżący zarzucili wyłącznie naruszenie prawa materialnego, tj. art. 58 § 1 i 2 w zw. z art. 353¹ k.c.; art. 385¹ k.c.; art. 455 k.c.; art. 481 § 1 k.c.; art. 69 pr. bankowego w zw. z art. 487 § 2 k.c.; art. 120 § 1 w zw. z art. 117 § 2¹ k.c.; art. 496 w zw. z art. 497 k.c.

Skarżący powodowie domagali się uchylecia zaskarżonego wyroku w zakresie punktu 1 i orzeczenia co do istoty sprawy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany bank wniósł o jej oddalenie.

Pozwany bank zaskarżył orzeczenie w części, tj. w zakresie punktu 1 – w zakresie braku oddalenia powództwa także co do odsetek ustawowych za opóźnienie od kwot 167 216,27 zł i 89 488,06 CHF za okres od 22 maja 2021 r. do 27 lipca 2021 r., w zakresie pkt 2 i 3 – w całości. Zaskarżonemu wyrokowi skarżący zarzucił: 1) naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 327¹ § 1 w zw. z art.

391 § 1 k.p.c.; art. 278 w zw. z art. 227 k.p.c.; art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c.; oraz 2) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 i 2 w zw. z art. 385² k.c. w zw. z art. 1 ust. 1 i 2, art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13; art. 69 pr. bankowego w zw. z art. 3 ust. 1 i art. 4 ust. 2 Dyrektywy 93/13; art. 111 ust. 1 pkt 4 pr. bankowego; art. 56 k.c.; art. 354 § 1 k.c.; art. 65 k.c.; art. 405 w zw. z art. 410 k.c.; art. 118 k.c. i art. 120 k.c.; art. 481 § 1 w zw. z art. 455 w zw. z art. 496 k.c.

Skarżący bank domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenia co do istoty sprawy, ewentualnie uchylenia zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanego banku powodowie wniesli o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej powodów okazały się zasadne i zasługujące na uwzględnienie, zaś skarga kasacyjna pozwanego banku podlegała odrzuceniu.

Zgodnie z art. 398⁴ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna powinna zawierać: 1) oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości czy w części; 2) przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie; 3) wniosek o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany.

Na mocy art. 398⁵ § 1 k.p.c. skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem stronie skarżącej. Na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. Sąd drugiej instancji odrzuca skargę kasacyjną wniesioną po upływie terminu, skargę niespełniającą wymagań określonych w art. 398⁴ § 1, skargę nieopłaconą oraz skargę, której braków nie usunięto w terminie, lub z innych przyczyn niedopuszczalną. Sąd Najwyższy odrzuca skargę kasacyjną, która podlegała odrzuceniu przez sąd drugiej instancji, albo zwraca ją temu sądowi w celu usunięcia dostrzeżonych braków.

Skarżący bank nie spełnił wymogów formalnych skargi kasacyjnej, które decydują o jej istnieniu. Sformułowanie zawarte w skardze kasacyjnej - zgodnie

z którym autor skargi kasacyjnej „zaskarża orzeczenie w części, tj. w zakresie pkt 1 – w zakresie braku oddalenia powództwa także w zakresie odsetek ustawowych za opóźnienie od kwot 167 216,27 zł i 89 488,06 CHF za okres od 22 maja 2021 r. do 27 lipca 2021 r., w zakresie pkt 2 i 3 – w całości” przy czym "wnosi o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania" - obarczone jest wadliwością.

W konsekwencji doszło do wewnętrznej sprzeczności pomiędzy zakresem zaskarżenia a wnioskiem kasacyjnym. Zarówno wskazanie, czy orzeczenie zaskarżone jest w całości, czy w części, jak też wniosek o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany należą do elementów konstrukcyjnych skargi kasacyjnej, bez których nadzwyczajny środek zaskarżenia traci swą istotę. Elementy te są ze sobą ściśle sprzężone, dlatego w orzecznictwie wymaga się ich bezwzględnej spójności redakcyjnej. W przypadku, gdy zachodzi rozbieżność pomiędzy wymienionymi elementami, nie sposób twierdzić, że zakres zaskarżenia związany jest z zakresem wniosku kasacyjnego. Konieczne jest przy tym takie skonstruowanie skargi kasacyjnej, żeby zakresy te wynikały bezpośrednio z jej treści, a Sąd Najwyższy nie był obciążony ich określeniem lub doprecyzowaniem w drodze jakichkolwiek zabiegów interpretacyjnych (zob. postanowienie SN z 27 listopada 2025 r., I CSK 21/25).

Z tych względów, stosownie do art. 398⁶ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy odrzucił skargę kasacyjną pozwanej.

Zarzuty sformułowane w skardze kasacyjnej przez powodów koncentrują się w istocie wokół dwóch zagadnień: możliwości skorzystania z prawa zatrzymania przez pozwany bank w kontekście zakwalifikowania umowy kredytu indeksowanego jako umowy wzajemnej oraz określenia daty początkowej naliczania odsetek za opóźnienie należnych powodom w przypadku uwzględnienia przez sąd zarzutu zatrzymania. Nie budzi przy tym wątpliwości, że rozstrzygnięcie pierwszej grupy zarzutów może warunkować ocenę zasadności zarzutów kolejnych.

Rozpoznając zarzuty podniesione przez powodów Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym sprawę miał na uwadze uchwałę całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, OSNC 2024, nr 12, poz. 118, zgodnie z którą przyjęto że:

1. W razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów.

2. W razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

3. Jeżeli w wykonaniu umowy kredytu, która nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają samodzielne roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron.

4. Jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot kwot wypłaconych z tytułu kredytu rozpoczyna się co do zasady od dnia następującego po dniu, w którym kredytobiorca zakwestionował względem banku związanie postanowieniami umowy.

5. Jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, nie ma podstawy prawnej do żądania przez którąkolwiek ze stron odsetek lub innego wynagrodzenia z tytułu korzystania z jej środków pieniężnych w okresie od spełnienia nienależnego świadczenia do chwili popadnięcia w opóźnienie co do zwrotu tego świadczenia.

Należy wskazać, że odstąpienie od zasady prawnej przyjętej przez skład całej izby jest zaś możliwe tylko przez wydanie kolejnej uchwały w analogicznym składzie (art. 88 ustawy o SN).

Sąd Najwyższy wyjaśnił w uchwale z 19 czerwca 2024 r. (III CZP 31/23, OSNC 2025, Nr 3, poz. 25), że prawo zatrzymania (art. 496 k.c.) nie przysługuje stronie,

która może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony. Również w uchwale z 5 marca 2025 r. (III CZP 37/24) Sąd Najwyższy przyjął, że w razie dochodzenia od banku zwrotu świadczenia spełnionego na podstawie umowy kredytu, która okazała się niewiążąca, bankowi nie przysługuje prawo zatrzymania na podstawie art. 496 w zw. z art. 497 k.c.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną w całości podziela oba ww. poglądy, nie aprobując poglądu przeciwnego, wyrażonego np. w uchwałach Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, Nr 6, poz. 40; z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, Nr 9, poz. 56; z 28 lutego 2025 r., III CZP 126/22. Zarzut naruszenia art. 496 w zw. z art. 497 k.c. okazał się również chybiony.

Z kolei w uchwale składu siedmiu sędziów z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24, Sąd Najwyższy stwierdził wprost, że w razie dochodzenia od banku zwrotu świadczenia spełnionego na podstawie umowy kredytu, która okazała się niewiążąca, bankowi nie przysługuje prawo zatrzymania na podstawie art. 496 w zw. art. 497 k.c. Z uzasadnienia tej uchwały wynika, że podstawowym argumentem przeciwko przyjęciu, iż bank może powołać się na prawo zatrzymania, jest uznanie, że umowa kredytu nie ma charakteru umowy wzajemnej. Stanowisko przeciwne do tego ostatniego stwierdzenia Sąd Najwyższy zajął w uchwale siedmiu sędziów z 28 lutego 2025 r., III CZP 126/22. W orzeczeniu tym nie wypowiedział się jednak wprost co do tego, czy bank może powoływać się na prawo zatrzymania.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną powodów podziela stanowisko zajęte w uchwałach z 19 czerwca 2024 r., III CZP 31/23, oraz z 5 marca 2025 r., III CZP 37/24, wyrażone również w kolejnych orzeczeniach, przykładowo w wyroku z 5 czerwca 2025 r., II CSKP 1147/23, co oznacza, że w niniejszej sprawie nie było możliwe skuteczne powołanie się przez bank na prawo zatrzymania.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że prawo zatrzymania polega na zatrzymaniu rzeczy bądź świadczenia wzajemnego. Ustawodawca, przewidując prawo zatrzymania w przypadku rozliczenia świadczeń z umów wzajemnych, ma na względzie zabezpieczenie interesów stron w stosunkach cywilnoprawnych,

w których między świadczeniami stron istnieje łączność tego rodzaju, że zachodzi w związku z tym potrzeba skoordynowania ich zwrotu, w przeciwnym razie dłużnik narażony byłby na negatywne konsekwencje. Skorzystanie z prawa zatrzymania świadczenia ma na celu doprowadzenie do sytuacji, w której obie strony równocześnie wykonają względem siebie swoje obowiązki bądź roszczenie zatrzymującego zostanie stosownie zabezpieczone. Stąd prawo zatrzymania ustaje z chwilą zabezpieczenia roszczenia chronionego prawem zatrzymania (art. 496 k.c. in fine). Ustępuje ono zatem przed innym zabezpieczeniem, czyli ma charakter subsydiarny (pomocniczy).

W przypadku nieważności umowy kredytu przeciwstawne wierzytelności pieniężne z tytułu nienależnych świadczeń mogą co do zasady zostać umorzone przez potrącenie, co zapewnia dalej idącą ochronę interesów stron niż prawo zatrzymania. Zasadniczą funkcją potrącenia jest bowiem zaspokojenie roszczenia, a skorzystanie z tego instrumentu skutkuje wygaśnięciem obowiązku świadczenia, co odróżnia tę instytucję od prawa zatrzymania, które wywołuje jedynie skutek zawieszający i wstrzymuje obowiązek świadczenia retencjonisty.

Z tego względu uznanie, że w przypadku wzajemnych wierzytelności pieniężnych strony mają prawo do zatrzymania świadczenia (i powstrzymania się od potrącenia) mogłoby przy tym rodzić ryzyko nadużycia tego uprawnienia przez strony. W szczególności skuteczne skorzystanie przez jedną ze stron z prawa zatrzymania musiałoby wyrzucić skutek w postaci uniemożliwienia skorzystania z potrącenia przez drugą stronę. Skutek taki wystąpiłby z tego powodu, że jedną z przesłanek dopuszczalności potrącenia jest wymagalność wierzytelności przedstawianej do potrącenia, rozumiana jako możliwość domagania się przez wierzyciela niezwłocznego spełnienia świadczenia przy wykorzystaniu zapewnionych przez państwo środków przymusu. Wykonanie prawa zatrzymania sprawia, że stan wymagalności roszczenia drugiej strony nie może powstać albo też ustaje, jeżeli roszczenie to stało się wymagalne wcześniej. W ten sposób podmiot, który chce uniknąć realizacji wzajemnych wierzytelności, mógłby, wykorzystując prawo zatrzymania, osiągnąć taki rezultat, nie tylko przez to, że sam powstrzymałby się ze skorzystaniem z uprawnienia do potrącenia, ale również uniemożliwiając wykonanie takiego uprawnienia drugiej stronie (wyroki SN: z 20 września 2024 r.,

II CSKP 1094/23; z 24 października 2024 r., II CSKP 1188/22; z 14 maja 2025 r., II CSKP 830/23; z 15 maja 2025 r., II CSKP 135/23, i z 11 czerwca 2025 r., II CSKP 1026/23).

Reasumując, Sąd Najwyższy wskazuje, że w niniejszej sprawie nie zachodziły podstawy do skorzystania przez pozwanego z prawa zatrzymania i to niezależnie od tego, czy umowa kredytu ma charakter umowy wzajemnej; sam fakt, że świadczenia obu stron nieważnej umowy kredytu mają charakter pieniężny wyklucza zasadność zastosowania prawa zatrzymania.

Wykluczenie możliwości powołania się przez pozwanego na prawo zatrzymania powoduje, że zasadne są również te zarzuty skargi kasacyjnej, które dotyczą oddalenia powództwa w zakresie odsetek za opóźnienie ze względu na skorzystanie z wymienionego prawa.

W uchwale składu całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r. (III CZP 25/22) wyjaśniono, że jeżeli w wykonaniu umowy kredytu, która nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają samodzielne roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron (tzw. teoria dwóch kondykcji). W takim przypadku konsumentowi należą się odsetki na zasadach ogólnych.

Zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 15 czerwca 2023 r. (C-520/21, Bank Millennium S.A.) art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą konsument ma prawo żądać od instytucji kredytowej rekompensaty wykraczającej poza zwrot miesięcznych rat i kosztów zapłaconych z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty, pod warunkiem poszanowania celów dyrektywy 93/13 i zasady proporcjonalności. Trybunał zwrócił również uwagę, że w braku wykładni przyjętej przez Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów – zasadzie prawnej z 7 maja 2021 r. (III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56) konsumentowi należne byłyby odsetki za opóźnienie II CSKP 296/24 9 od upływu terminu wyznaczonego przedsiębiorcy na wykonanie zobowiązania, po otrzymaniu

przez niego stosownego wniosku konsumenta, do chwili podniesienia zarzutu zatrzymania. Z tej uchwały wynika, że przedsiębiorca nie znajduje się w sytuacji opóźnienia w wykonaniu, zanim umowa kredytu hipotecznego stanie się trwale bezskuteczna, a więc konsument traci prawo do części lub całości odsetek za opóźnienie, co dodatkowo pogarsza jego sytuację prawną i finansową. Skuteczność ochrony przyznanej konsumentom przez dyrektywę 93/13 byłaby jednak zagrożona, gdyby konsumenci ci, powołując się na prawa, które wywodzą z tej dyrektywy, byli narażeni na ryzyko nieotrzymania odsetek za opóźnienie od kwot, które powinny im zostać zwrócone ze względu na nieważność takiej umowy od momentu upływu terminu nałożonego na przedsiębiorcę do wykonania świadczenia, po tym jak przedsiębiorca ten otrzyma wezwanie do zwrotu tych kwot.

Zastosowanie znajduje również powołany wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 14 grudnia 2023 r., C-28/22, w którym jednoznacznie wykluczono możliwość powołania się przez przedsiębiorcę (bank) w omawianej sytuacji na prawo zatrzymania, jeżeli wykonanie tego prawa skutkowałoby utratą przez konsumenta prawa do uzyskania odsetek za opóźnienie od momentu upływu terminu określonego w wezwaniu do zapłaty (zob. wyrok SN z 30 lipca 2024 r., II CSKP 296/24).

Co do zasady dług z bezpodstawnego wzbogacenia (świadczenia nienależnego) jest długiem bezterminowym. Po upływie terminu spełniającego wymagania niezwłoczności w rozumieniu art. 455 k.c., dłużnik popada w opóźnienie, zaś wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia (art. 481 k.c.). Data wymagalności roszczenia konsumenta przeciwko przedsiębiorcy, a więc i data rozpoczęcia biegu odsetek (art. 481 k.c.), nie może być uzależniona od złożenia przez konsumenta oświadczenia w toku postępowania sądowego odnośnie do utrzymania skuteczności umowy zawierającej klauzulę abuzywną. Nie można zatem uznać, że dopiero "upadek" umowy stanowi podstawę do naliczenia odsetek przez konsumenta. Chybione jest zatem twierdzenie, że roszczenie odsetkowe powinno być zasądzone dopiero od daty wyrokowania (zob. postanowienie SN z 29 maja 2025 r., I CSK 885/24; wyrok SN z 30 lipca 2024 r., II CSKP 296/24).

Należy też dostrzec, że kwestia wymagalności roszczenia restytucyjnego kredytobiorcy była już rozważana przez Sąd Najwyższy (zob. uchwałę składu

siedmiu sędziów SN mającą moc zasady prawnej z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21; wyroki SN: z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20; z 9 września 2022 r., II CSKP 794/22, i z 25 maja 2023 r., II CSKP 989/22). W ocenie składu orzekającego Sądu Najwyższego o wymagalności odsetek decyduje wezwanie do zapłaty (art. 481 § 1 k.c. i art. 455 k.c.), a za takie uznać należy doręczenie pozwanemu odpisu pozwu. Powoduje to, iż pozwany pozostaje w opóźnieniu z zapłatą od dnia następującego po dniu doręczenia pozwu.

Sąd Apelacyjny nietrafnie wywiódł, że dopiero złożenie przez powodów oświadczenia na rozprawie przed Sądem odwoławczym 21 maja 2021 r. determinowało początkową datę naliczenia odsetek. Zarzut powodów naruszenia art. 455 k.c. był zatem uzasadniony. Trafnie Sąd pierwszej instancji wywiódł, że powodowie skierowali pismo do banku 19 września 2019 r., w którym powołując się na nieważność umowy, wezwali pozwanego do zwrotu całej kwoty, stanowiącej sumę wpłaconych przez nich rat kapitałowo-odsetkowych, w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania. Reklamacja została doręczona tego samego dnia, tj. 19 września 2019 r., zatem upływ określonego terminu upływał 3 października 2019 r. i od dnia następnego powodowie mogli domagać się roszczenia odsetkowego. Skoro w pozwie domagali się ich zasądzenia od dnia wytoczenia powództwa, tj. od 28 listopada 2019 r. to należało uwzględnić powództwo w tym zakresie.

Tym samym sądzić rację mają powodowie, iż Sąd Apelacyjny dopuścił się naruszenia art. 455 w zw. z art. 481 § 1 k.c.

Z przytoczonych względów na podstawie art. 398¹⁶ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł jak w pkt 1 sentencji i orzekł co do istoty sprawy.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 k.p.c. w zw. z art. § 2 pkt 7 w zw. § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (8100 zł) oraz opłaty sądowej od apelacji (1000 zł), co razem daje kwotę 9100 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono stosownie do art. 98 k.p.c. Zasądzeniu od pozwanego banku na rzecz powodów łącznie podlegała kwota 11 800 zł. Na powyższą kwotę złożyły się dwa wynagrodzenia pełnomocnika

powodów ustalone w oparciu o § 2 pkt 7 w zw. § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (2 x 5400 zł) oraz opłata sądowa od skargi kasacyjnej (1000 zł). Jedno wynagrodzenie wynikało z tytułu uwzględnienia skargi kasacyjnej powodów, drugie za sporządzenie odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanego banku.

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Adam Doliwa

Piotr Telusiewicz

(P.H.)

[SOP]